

اصول قانون اساسی

در تونظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل یکصد و بیست و پنجم

شماره مسلسل: ۱۳۹۴۰۰۷۴

تاریخ: ۱۳۹۴/۴/۳۰

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل یکصد و بیست و پنجم

تدوین:

محمد صالحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

گروه تدوین نظرات و مبانی آراء شورای نگهبان

شماره مسلسل: ۱۳۹۴۰۰۷۴

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۴/۳۰

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

- اصل یکصد و بیست و پنجم ۲
- ۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی ۲
- ۱-۱- لایحه اصلاح موادی از قانون مدنی ۲
- ۲-۱- لایحه چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران ۲
- ۳-۱- لایحه موافقتنامه دوجانبه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی مغرب ۳
- ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران ۳
- ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان ۳
- ۱-۳- استفسار وزیر نیرو و وزیر امور اقتصادی و دارایی ۳
- ۲-۳- استفسار فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران ۷
- ۳-۳- استفسار رئیس جمهور وقت ۱۰
- ۴-۳- استفسار نخست‌وزیر وقت ۱۰
- ۵-۳- استفسار رئیس جمهور وقت ۱۲
- ۶-۳- استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی وقت ۱۲
- ۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی ۱۳
- ۱-۴- استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به موضوع حل اختلاف قراردادهای دولت با دولت‌های خارجی ۱۳
- ۲-۴- استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به بررسی تصویب‌نامه هیئت وزیران از حیث انطباق با اصول ۱۲۵ و ۱۳۹ قانون اساسی ۱۶
- ۵- تذکرهای ارشادی و قانونی شورای نگهبان ۱۶

اصل یکصد و بیست و پنجم

امضای عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، موافقتنامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی او است.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۱۷۰۴ مورخ ۱۳۷۰/۶/۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰/۵/۲۰ مجلس شورای اسلامی:

۱-۱-۱- تبصره (۱) ماده (۱) که روزنامه رسمی را موظف نموده در صورت استنکاف رئیس‌جمهور از امضاء یا ابلاغ قانون، نسبت به انتشار قانون مبادرت ورزد، از آن جهت که روزنامه رسمی مقام رسمی و اجرایی نیست و پیش‌بینی نشده چه مقام صلاحیت‌دار رسمی در صورت استنکاف رئیس‌جمهور نسبت به ابلاغ و دستور انتشار قانون اقدام نماید، مغایر اصول ۵۸، ۱۲۳، ۱۲۵ قانون اساسی شناخته شد.^(۱)

۱-۲- نظر شماره ۴۸۸۶ مورخ ۱۳۷۲/۴/۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری- صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۳/۳۱ مجلس شورای اسلامی:

۱-۲-۱- ماده (۱۱) خلاف قانون اساسی می‌باشد؛ اگر قید شود با رعایت اصول قانون اساسی، رفع اشکال خواهد شد.^(۲)

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هشتم، شماره ۱-۱-۱.

۲. ماده ۱۱- سازمان و شرکت‌های تابع آن مجاز هستند قراردادهای لازم را با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی منعقد نمایند و با سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی برای انجام طرح‌های عمرانی و تولیدی مشارکت کنند. اختلاف‌ها و دعاوی ناشی از قراردادهای منعقد شده حسب توافقات و تعهدهای قراردادی دو طرف، رسیدگی و حل و فصل می‌شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۲/۶/۷ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۸- سازمان و شرکت‌های تابع آن مجاز هستند قراردادهای لازم را با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی منعقد نمایند و با سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی با رعایت اصول قانون اساسی برای انجام طرح‌های عمرانی و تولیدی مشارکت کنند. اختلاف‌ها و دعاوی ناشی از قراردادهای منعقد شده حسب توافقات و تعهدهای قراردادی دو طرف، رسیدگی و حل و فصل می‌شود.

۳-۱- نظر شماره ۷۸/۲۱/۶۳۱۷ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۹ شورای نگهبان در خصوص لایحه موافقتنامه دوجانبه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت پادشاهی مغرب مصوب ۱۳۷۸/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی:

۳-۱- ماده (۲۲) در مورد اجرای موقت بدون رعایت اصل ۱۲۵ قانون اساسی، مغایر قانون اساسی تشخیص داده شد.^(۱)

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۳-۱- نظریه‌های مشورتی شماره ۴۲۹۹ مورخ ۱۳۶۰/۱۱/۲۸ و شماره ۴۶۸۳ مورخ ۱۳۶۱/۳/۲۰ شورای نگهبان در خصوص استفسار وزیر نیرو و وزیر امور اقتصادی و دارایی:

شماره: ۱۱۰۹/۴۰۰

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۱/۲۷

به: شورای محترم نگهبان قانون اساسی

از: وزارت نیرو

۱. ماده ۲۲- لازم‌الاجراء شدن

این موافقتنامه به طور موقت از تاریخ امضای آن، اجرا خواهد شد و همین که دو طرف متعاقد، انجام مراحل قانون اساسی مربوطه خود را به وسیله تبادل یادداشت سیاسی به یکدیگر اطلاع دهند، لازم‌الاجراء خواهد شد. در تأیید مراتب بالا، نمایندگان امضاءکننده زیر که از طرف دولت‌های متبوع خود مجاز می‌باشند، این موافقتنامه را امضاء نمودند. این موافقتنامه در تاریخ نهم اسفندماه سال ۱۳۷۵ هجری شمسی برابر با بیست و هفتم فوریه سال ۱۹۹۷ میلادی در رباط در دو نسخه به زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی که تمام متن‌ها دارای اعتبار یکسان می‌باشند، تنظیم گردید. در صورت بروز اختلاف، متن انگلیسی ملاک عمل خواهد بود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۹/۴/۱۹ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۲۲- لازم‌الاجراء شدن

این موافقتنامه از تاریخ امضای آن و همین که دو طرف متعاقد، انجام مراحل قانون اساسی مربوطه خود را به وسیله تبادل یادداشت سیاسی به یکدیگر اطلاع دهند، لازم‌الاجراء خواهد شد. در تأیید مراتب بالا، نمایندگان امضاءکننده زیر که از طرف دولت‌های متبوع خود مجاز می‌باشند این موافقتنامه را امضاء نمودند. این موافقتنامه در تاریخ نهم اسفندماه سال ۱۳۷۵ هجری شمسی برابر با بیست و هفتم فوریه سال ۱۹۹۷ میلادی در رباط در دو نسخه به زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی که تمام متن‌ها دارای اعتبار یکسان می‌باشند، تنظیم گردید. در صورت بروز اختلاف، متن انگلیسی ملاک عمل خواهد بود.

موضوع: موافقتنامه مالی با بانک درسد نر (نیروگاه نکا)
 در رابطه با قرارداد برای اجرای پروژه احداث نیروگاه حرارتی مازندران (نکا)
 موافقتنامه مالی با گروه بانک‌های آلمانی به مدیریت بانک درسد نر برای تأمین قسمتی
 از هزینه‌های ارزی پروژه مذکور منعقد گردید که مدت استفاده از آن در تاریخ ۳۱
 سپتامبر ۱۹۸۱ منقضی شده و با توجه به اینکه برای تمدید آن منعی در متن موافقتنامه
 مذکور قید نشده و هیئت محترم وزیران نیز طی تصویب‌نامه شماره ۵۸۸۱۸ مورخ
 ۶۰/۸/۱۴ تمدید موافقتنامه را تأیید نموده‌اند، این سؤال مطرح است که با توجه به عدم
 منع تمدید موافقتنامه، آیا طبق قانون اساسی تمدید موافقتنامه نیازی به تصویب مجلس
 شورای اسلامی و شورای محترم نگهبان قانون اساسی دارد یا خیر؟
 تقاضا دارد دستور فرمایید مراتب را جهت اقدامات بعدی اعلام فرمایید.

حسن غفوری

وزیر نیرو

شماره: ۴۲۹۹

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۱/۲۸

بسم الله الرحمن الرحيم

وزارت محترم نیرو

عطف به نامه شماره ۱۱۰۹/۴۰۰ مورخ ۶۰/۱۱/۲۷ در خصوص موافقتنامه مالی با
 بانک درسدنر به اطلاع می‌رساند که موضوع در شورای نگهبان مطرح و نظریه اکثریت
 اعضاء به شرح زیر اعلام می‌گردد:

«چون موافقتنامه مذکور لغو نشده و اعتبار قانونی آن باقی است، تمدید آن به‌نحوی
 که در نامه مذکور بیان گردیده نیازی به تصویب مجلس شورای اسلامی نداشته و با
 قانون اساسی مغایرت ندارد. این نظریه به‌عنوان تفسیر قانون اساسی نمی‌باشد.»

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

محسن هادوی

شماره: ۱۴۲۵

تاریخ: ۱۳۶۱/۲/۱۱

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

همان‌طور که استحضار دارید عده‌ای از دستگاه‌های اجرایی دولت در سال‌های قبل از انقلاب به‌منظور اجرای طرح‌های عمرانی قراردادهایی با شرکت‌های خارجی منعقد نموده و برای تأمین هزینه ارزی آنها با انعقاد موافقتنامه‌های لازم وام‌ها و اعتباراتی از بانک‌ها و مؤسسات مالی خارجی تحصیل کرده‌اند. بدین لحاظ در موافقتنامه‌های مذکور استفاده از وجوه هر وام به اجرای طرحی خاص و قرارداد اجرایی معینی مشروط و منحصر گردیده و به این ترتیب مهلت استفاده از وام نیز متناسب با زمان پایان اجرای طرح و قرارداد مربوط محدود و معین شده است.

بعد از انقلاب اسلامی اجرای برخی از طرح‌های فوق‌الذکر به علل غیرقابل پیش‌بینی از قبیل اعتصابات قبل از انقلاب و تحریم اقتصادی و نظایر آن با تأخیر مواجه گردیده و در نتیجه مهلت استفاده از وام‌های مربوط قبل از اجرای کامل پروژه منقضی شده است. حال با توجه به مضیقه‌های ارزی و مالی موجود و نیز از آنجا که بهای قرارداد باید تنها از محل وام‌های مربوط پرداخت شود و چرا که اکثر پیمانکاران خارجی به لحاظ رعایت مقررات کشور متبوع خود قادر به قبول شرایط و یا منابع مالی دیگری نیستند، دستگاه‌های اجرایی در نظر دارند با جلب موافقت وام‌دهندگان مهلت استفاده از این‌گونه وام‌ها را تمدید نمایند.

برخی از موافقتنامه‌های وام در مورد امکان تمدید مهلت استفاده از وام ساکت هستند ولی در بعضی دیگر از آنها استفاده از مانده وام به یکی از دو شکل زیر مطرح شده است:

۱- استفاده از مانده وام منوط به عدم مخالفت وام‌دهنده است.

۲- استفاده از مانده وام منوط به موافقت طرفین است.

بدیهی است که در هر حال پس از تمدید مهلت استفاده از وام، جدول بازپرداخت آن متعاقباً تغییر می‌کند ولی شرایط عمومی اولیه وام مؤثر در نحوه بازپرداخت خواهد بود و بهره و کارمزد متعلقه از نرخ‌های مقرر در قرارداد اولیه فراتر نخواهد رفت.

اینک با توجه به اینکه اجرای بعضی از پروژه‌های بسیار حساس مملکتی موکول به تمدید مهلت استفاده از وام‌های مربوط خارجی است، مستدعی است راهنمایی فرمایند که با توجه به اصل هشتم قانون اساسی آیا این تمدید مهلت با آثار تبعی مذکور نیازمند کسب مجوز از مجلس شورای اسلامی است یا خیر؟

حسین نمازی

وزیر امور اقتصادی و دارایی

شماره: ۴۵۷۰

تاریخ: ۱۳۶۱/۳/۶

وزارت محترم امور اقتصادی و دارایی

عطف به نامه شماره ۱۴۲۵ مورخ ۶۱/۲/۱۱ در خصوص استعلام آن وزارت نسبت به استفاده از وام در صورت تمدید مهلت موافقتنامه‌ها، با توجه به اینکه نظیر همین استعلام قبلاً از طرف وزارت نیرو به عمل آمده و شورای نگهبان پاسخ داده است، اینک فتوایی نامه شماره ۱۱۰۹/۴۰۰ مورخ ۶۰/۱۱/۲۷ وزارت نیرو و جوابیه شورای نگهبان به شماره ۴۲۹۹ مورخ ۶۰/۱۱/۲۸ به پیوست ارسال می‌گردد تا با استفاده از آن رفع اشکال گردد، در غیر این صورت مجدداً مکاتبه فرمایید.

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

محسن هادوی

شماره: ۳۱۶۹

تاریخ: ۱۳۶۱/۳/۱۳

شورای محترم نگهبان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

احتراماً با تشکر از ارسال پاسخ شماره ۴۵۷۰ مورخ ۱۳۶۱/۳/۶ آن شورای محترم به استفسار این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت استفاده از وام‌های خارجی دولت، به استحضار می‌رساند این وزارتخانه با آگاهی قبلی از سؤال وزارت نیرو و پاسخ آن شورا در زمینه فوق با توجه به مسئولیتی که در مورد کلیه وام‌های خارجی به عهده دارد در نظر داشت با طرح مجدد سؤال وزارت نیرو به صورت عام و عطف توجه آن شورا به کلیه حالات ممکنه و آثار تبعی تمدید مهلت وام‌های خارجی، نظریه‌ای به صورت حکم عام و به نحوی که در همه موارد مشابه قابل اجرا باشد اخذ نموده، راهنمای عمل قرار دهد.

نظر به اینکه اقدامات این وزارتخانه در مورد تمدید مهلت وام‌های خارجی مستلزم حصول اطمینان نسبت به تأیید عدم مغایرت موضوع با اصل ۸۰ قانون اساسی از طرف شورای نگهبان می‌باشد، مستدعی است دستور فرمایند چنانچه موضوع در کلیت مورد تأیید آن شورای محترم قرار گرفته است مراتب جهت اقدام به این وزارتخانه ابلاغ گردد.

حسین نمازی

وزیر امور اقتصادی و دارایی

شماره: ۴۶۸۳

تاریخ: ۱۳۶۱/۳/۲۰

وزارت محترم امور اقتصادی و دارایی

عطف به نامه شماره ۳۱۶۹ مورخ ۱۳۶۱/۳/۱۳ موضوع سؤال مجدداً در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی دقیق قرار گرفت. نظر اکثریت اعضای شورا به این شرح اعلام می‌شود: «به‌طور کلی هر قراردادی که اعتبار قانونی آن به‌قوت خود باقی باشد و در آن تمدید قرارداد یا تمدید مهلت استفاده از وام پیش‌بینی شده باشد و همچنین در قراردادهایی که بر حسب تصویب شورای انقلاب مدت آن تمدید شده باشد، تمدید مدت و مهلت استفاده از آن نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد و در قراردادهایی که پیش‌بینی این جهت نشده باشد نیاز به تصویب مجلس دارد.» لازم به تذکر است این نظریه به‌عنوان تفسیر قانون اساسی نمی‌باشد.

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۳-۲- نظریه مشورتی شماره ۹۰۳۹ مورخ ۱۳۶۲/۴/۹ شورای نگهبان در خصوص استفسار فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران:

شماره: ۱۰۱-۰۱-۲۱۰/۲۰۴

تاریخ: ۱۳۶۱/۱۲/۲۶

شورای محترم نگهبان

پیرو شماره: ۱۳۵-۲۱۰-۰۱-۱۰۱ مورخ ۱۳۶۱/۹/۱۸ نداجا به سماجا ۴:

۱- موضوع استفاده از امکانات دریایی کشور هندوستان در جلسه مورخ ۱۳۶۱/۴/۱ شورای عالی دفاع مطرح و مجوز بازدید و همکاری فنی نداجا با کشور هندوستان طی نامه شماره: ۱۲۸-۳-۱۰۱-۰۵ مورخ ۱۳۶۱/۴/۳ به این نیرو ابلاغ گردیده است.

۲- پیرو بازدید گروه هندی از امکانات نداجا، چارچوب همکاری‌های مورد نظر تعیین گردیده و متن مذاکرات انجام شده نیز تهیه که بر مبنای این متن قرار شد با توجه به نیازمندی، یک سری بررسی‌های فنی مقدماتی انجام و نداجا ضمن ارسال نامه درخواست کار (LETTER OF INTENT) همراه با مدارک و نقشه‌جات فنی به مقامات صنایع دریایی این کشور به مدت ۶۰ روز فرصت دهد که امکانات، نحوه و چگونگی انجام همکاری‌ها در چهارچوب مشخص شده مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه به این

نیرو ارائه شود تا در صورت توافق نسبت به عقد قرارداد و موافقتنامه از طریق قوانین جاری مملکت اقدام گردد. بدیهی است نداجا هزینه مطالعات و بررسی‌های مقامات هندی در طول مدت روز را پرداخت خواهد نمود.

۳- یک نسخه از متن مذاکرات انجام شده (RECORD OF DISCUSSION) و ترجمه آن همراه با توضیحات مورد نظر در مورد ارسال نامه درخواست انجام کار (L.O.I) به سماجا و وزارت دفاع ملی ارسال گردید. (پیوستی)

۴- وزارت دفاع (دایره حقوقی و پارلمانی) طی نامه شماره ۵۷۵-۱۴۰۱-۵۲-۴۲ مورخ ۱۳۶۱/۹/۳۰ اعلام نمود که از آنجایی که بر طبق اصل ۱۲۵ قانون اساسی هرگونه تفاهم‌نامه یا مقاوله‌نامه و قرارداد با دول خارجی می‌باید با تصویب مجلس شورای اسلامی و با امضاء ریاست جمهوری انجام پذیرد، ارسال نامه درخواست کار (L.O.I) منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

۵- ضمن تماس با مقامات وزارت دفاع (حقوقی و پارلمانی) توضیح داده شد که بدون بررسی‌های مقدماتی اصولاً امکان همکاری و یا عقد قرارداد و موافقتنامه برای نداجا ممکن نمی‌باشد و در عین حال با توجه به نیاز نداجا به چنین تعمیراتی و اینکه وضعیت و شرایط همکاری در کشور هندوسان تان از نظر این تعمیرات روشن نبوده، ارجاع این امر در حال حاضر به مجلس شورای اسلامی زودرس بوده و مسلماً پس از دریافت درخواست و پیشنهاد کشور هندوستان در صورتی که شرایط پیشنهادی آن کشور مورد قبول قرار گیرد عقد قرارداد از طریق مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری اخذ خواهد شد.

۶- نظر به اینکه اخذ پیشنهاد مستلزم هزینه‌ای برای این نیرو و ارسال کتب و نقشه‌جات یگان‌های شناور است، وزارت دفاع (معاونت حقوقی) لازم می‌داند در این مرحله مجلس شورای اسلامی اجازه این اقدام را به نداجا صادر نماید. بدیهی است همان‌طوری که از عرض گذشت در صورت توافق با پیشنهادات دریافتی، توافق‌های حاصله منوط به تصویب مجلس خواهد بود.

۷- مکاتبات بیشتری در این زمینه با وزارت دفاع و سماجا ۴ به انجام رسید و نظریه این نیرو مبنی بر عدم نیاز به ارجاع مسئله در این مرحله به مجلس شورای اسلامی از طرف وزارت دفاع (معاونت حقوقی و پارلمانی) مورد تأیید واقع نگردید.

۸- استحضاراً حدود همکاری‌های تعمیراتی این دو نیرو منوط به تعمیرات اساسی دو فروند از یگان‌های نداجا در کشور هندوستان با همکاری پرسنل ایرانی و هم‌زمان تعمیرات

اساسی یک فروند دیگر در کارخانجات بندرعباس با همکاری پرسنل هندی خواهد بود.
 ۹- با توجه به مراتب بالا و با توجه به ضرورت امر و احتمال طولانی شدن اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی، مستدعی است مقرر فرمایند تفسیر اصل ۱۲۵ قانون اساسی در این زمینه مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه جهت اجرا از طریق وزارت دفاع و سماجا به این نیرو ابلاغ گردد.

۱۰- با توجه به مراتب بالا و نظر به اینکه عقد قرارداد از طرف نیروی دریایی با کشورهای دوست (تأیید شده از نظر سیاست خارجی) در زمینه تعمیرات یگان‌های شناور و یا احتمالاً خرید بعضی از دستگاه‌ها و یا قطعات می‌تواند جزو اقدامات معمول و مورد نیاز بوده و اجرای این برنامه از نظر زمانی حائز اهمیت می‌باشد، مستدعی است مقرر فرمایید اصل ۱۲۵ قانون اساسی تفسیر تا در صورت امکان در هر مرحله‌ای این نیرو مجبور نباشد وقت زیادی را برای اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی در آمادگی رزمی از دست بدهد.

بدیهی است در صورت نیاز نداجا به عقد قراردادهای کلی در سطح دولت‌ها (مثلاً خریدهای اقلام عمده دفاعی در سطوح بالا)، مراتب از تصویب مجلس خواهد گذشت.
 فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
 ناخدا یکم ستاد- بهرام افضلی

شماره: ۹۰۳۹

تاریخ: ۱۳۶۲/۴/۹

فرمانده محترم نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران
 عطف به نامه‌های شماره ۲۱۰/۲۰۴-۲۱۰-۰۱-۱۰۱ مورخ ۶۱/۱۲/۲۶ و شماره ۲۱۰/۳۰-۲۱۰-۰۱ مورخ ۶۲/۴/۱:

موضوع در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان بدین شرح اعلام می‌شود:

«چون ارسال نامه درخواست کار، چنانکه در صورت جلسه ارسالی مرقوم است، متضمن قرارداد و تعهدی نیست، مشمول اصل ۱۲۵ قانون اساسی نمی‌باشد و نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد.»

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

محسن هادوی

۳-۳- نظریه تفسیری شماره ۹۷۸۱ مورخ ۱۳۶۲/۸/۳ شورای نگهبان در خصوص استفسار رئیس جمهور وقت:

شماره: ۱/۱۱۲۷۸

تاریخ: ۱۳۶۲/۷/۲۳

شورای محترم نگهبان

خواهشمند است نظر آن شورای محترم را درباره اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی به شرح زیر اعلام فرمایید:

۱- آیا «تصویب» عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی (مندرج در اصل ۷۷) با «تصویب» عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی (مندرج در اصل ۱۲۵) موضوعاً یکی هستند؟

۲- آیا منظور از «تصویب» مندرج در اصل ۱۲۵، «تصویب» مقدم بر انجام قرارداد است یا تصویب مؤخر از انعقاد قرارداد؟

۳- آیا به فرض آنکه جواب بند (۲)، تصویب مقدم بر انجام قرارداد باشد، نیازی به تصویب مجدد از سوی مجلس شورای اسلامی (اصل ۷۷) خواهد بود یا خیر؟

سیدعلی خامنه‌ای

رئیس جمهوری اسلامی ایران

شماره: ۹۷۸۱

تاریخ: ۱۳۶۲/۸/۳

حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حاج سیدعلی خامنه‌ای

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۱/۱۱۲۷۸ سؤالات در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

«موضوع اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی واحد است و تصویب مجلس شورای

اسلامی که به قرارداد رسمیت می‌دهد، مؤخر از انعقاد قرارداد انجام می‌شود.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۳-۴- نظریه تفسیری شماره ۲۰۰۹ مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۶ شورای نگهبان در خصوص استفسار نخست‌وزیر وقت:

شماره: ۵۸۱۱۰

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۳

شورای محترم نگهبان

نظر به اینکه دستگاه‌های مختلف اجرایی در رابطه با اصل هفتاد و هفتم قانون اساسی دچار ابهاماتی هستند و همین امر موجبات رکود نسبی اقدامات این دستگاه‌ها را فراهم آورده، خواهشمند است نسبت به سؤال زیر که در نامه‌های شماره ۳۰۹۴ مورخ ۱۳۶۳/۲/۱۷ و شماره ۸۸۰۳۶ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۱ نیز آمده است، اعلام نظر فرمایند:

«آیا قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارتخانه، سازمان تابعه و یا شرکت دولتی ایران از یک طرف، با شرکت و مؤسسات دولتی خارجی از طرف دیگر منعقد می‌شود، قرارداد بین‌المللی محسوب و مشمول اصل فوق‌الذکر می‌باشد؟»
تسریع در اعلام نظر موجب امتنان خواهد بود.

میرحسین موسوی

نخست‌وزیر

شماره: ۲۰۰۹

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۱۶

جناب آقای میرحسین موسوی

نخست‌وزیر محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۵۸۱۱۰ مورخ ۱۳۶۳/۸/۳، موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر تفسیری شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

«اصل ۷۷ قانون اساسی با توجه به اصل ۱۲۵ از قراردادهایی که برای انجام معامله بین وزارتخانه‌ها و سایر سازمان‌های دولتی ایران و شرکت‌های خارجی دولتی که دارای شخصیت حقوقی باشند منعقد می‌گردد، منصرف است و موارد خاص این‌گونه قراردادها در صورتی که ضوابط کلی آن به موجب قانون عادی تعیین شده باشد نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی ندارد، ولی قانون عادی می‌تواند انعقاد بخشی از این قراردادها را نیز به طور موردی موکول به تصویب مجلس شورای اسلامی بنماید.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۳-۵- نظریه تفسیری شماره ۲۹۶۱ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۸ شورای نگهبان در خصوص استفسار رئیس جمهور وقت:

شماره: ۱/۹۷۹۵

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۱

شورای محترم نگهبان

عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، موافقتنامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی مصوب مجلس شورای اسلامی برای ابلاغ به دولت به امضای «رئیس جمهور» می‌رسد (مفاد اصل ۱۲۳ قانون اساسی)، آیا مراد از «امضاء عهدنامه‌ها و... به وسیله رئیس جمهور یا نماینده قانونی او» که در اصل ۱۲۵ به آن تصریح شده، همان است که فوقاً بدان اشاره شد؟ خواهشمند است نظر تفسیری خود را بیان فرمایند.

سیدعلی خامنه‌ای

رئیس جمهور

شماره: ۲۹۶۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۸

حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای خامنه‌ای

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۱/۹۷۹۵ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۱، در ارتباط با اصل ۱۲۵ قانون

اساسی نظر شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می‌شود:

«مستفاد از اصل ۱۲۵ قانون اساسی این است که امضای عهدنامه‌ها،

مقاوله‌نامه‌ها و... با امضای رئیس جمهور یا نماینده قانونی او است و سند قرارداد

با امضای رئیس جمهوری یا نماینده قانونی او رسمیت خواهد یافت.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۳-۶- نظریه تفسیری شماره ۱۰۱۳۷ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۹ شورای نگهبان در خصوص استفسار رئیس مجلس شورای اسلامی وقت:

شماره: ۳۲۸۵۱/۲۵۰. د. ه

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۲۲

شورای محترم نگهبان

لواحی در خصوص الحاق ایران به سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی از قبیل بانک توسعه اسلامی در مجلس مطرح می‌شود. در اینکه این‌گونه موارد از مصادیق عهدنامه‌ها، موافقتنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی مذکور در اصل ۷۷ می‌باشد یا نمی‌باشد بین نمایندگان اختلاف نظر وجود دارد. لطفاً نظر آن شورای محترم را در این خصوص بفرمایید.

رئیس مجلس شورای اسلامی
اکبر هاشمی رفسنجانی

شماره: ۱۰۱۳۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۸۵۱/۲۵۰ د. ه. مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۲،

موضوع سؤال در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

نظر تفسیری شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

«با توجه به اینکه بر الحاق‌های مورد سؤال علیه طرفی که ملحق می‌شود،

نتیجتاً آثار موارد مذکور در اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی مترتب می‌شود، در

حکم موافقتنامه است و باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۴-۱- نظر شماره ۲۹۸۲ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۷ شورای نگهبان در خصوص استعلام

رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به موضوع حل اختلاف قراردادهای دولت با دولت‌های خارجی:

شماره: ۱۴۲۳۸/۲۵۰ د. ه.

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۴

شورای محترم نگهبان

در خصوص نامه شماره ۲۷۹۱^(۱) مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۱۶ نکات زیر قابل توجه است:

۱- در مجلس شورای اسلامی هیچ نظر اصلاحی قابل طرح نیست، بلکه نظرات

۱. طبق اسناد موجود، شماره ۲۷۹۰ صحیح است.

شماره: ۲۷۹۰

۲

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۲۴/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۱۶ پیرو نامه شماره ۲۶۲۲ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۶، «لایحه راجع به موافقتنامه هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه» که در جلسه ۱۳۶۳/۱۰/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاح ماده واحده و ماده (۶) موافقتنامه به تصویب رسیده است، در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در مورد ارجاع به داور، اطلاق ماده (۱۷)* که شامل داور غیرمسلمان می‌شود، در مواردی که ضرورتی در بین نباشد، به تأیید اکثریت فقها نرسید. سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

*ماده ۱۷- حل اختلاف:

- ۱- هرگاه در مورد تفسیر یا اجرای موافقتنامه حاضر و ضمیمه آن بین طرفین متعاقد اختلافی بروز نماید، طرفین متعاقد در مرحله اول اهتمام خواهند نمود تا اختلاف را از طریق مذاکرات حل و فصل نمایند.
- ۲- هرگاه طرفین متعاقد نتوانند اختلاف را از طریق مذاکرات حل و فصل نمایند، می‌توانند توافق نمایند موضوع را جهت تهیه گزارش مشورتی به هر شخص یا هیئتی ارجاع نمایند.
- ۳- چنانچه طرفین متعاقد نتوانند به‌موجب بندهای (۱) و (۲) فوق در مورد حل اختلاف به نتیجه برسند، اختلاف به یک محکمه داورى سه نفره ارجاع خواهد شد که هر یک از طرفین متعاقد یک داور را معین خواهد کرد و دو داور تعیین شده درباره داور سوم توافق خواهند نمود. هر یک از طرفین متعاقد ظرف شصت روز پس از وصول تقاضای ارجاع اختلاف به محکمه داورى از طریق دیپلماتیک، به تعیین داور خود مبادرت خواهد نمود و داور سوم نیز ظرف شصت روز بعد از آن تعیین خواهد شد و چنانچه هر یک از طرفین متعاقد ظرف مدت مقرر داور خود را تعیین نکند یا اگر داور سوم ظرف مدت مقرر معین نشده باشد، بنا به تقاضای هر یک از طرفین متعاقد رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری بر حسب مورد داور یا داورها را تعیین خواهد نمود مشروط بر اینکه چنانچه رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری از اتباع هر یک از طرفین متعاقد باشد، از نایب رئیس ارشد شورا و در صورتی که نامبرده نیز از اتباع یکی از طرفین متعاقد باشد، از عضو مقدم شورا که در چنین وضع تابعیتی نباشد، درخواست خواهد شد که حسب مورد داور یا داورها را تعیین نماید. در هر حال داور سوم از اتباع یک دولت ثالث خواهد بود و به عنوان رئیس محکمه داورى عمل خواهد نمود.
- ۴- محکمه داورى آیین‌نامه کار خود را تعیین و درباره نحوه تقسیم مخارج اتخاذ تصمیم خواهد نمود.
- ۵- طرفین متعاقد تعهد می‌نمایند تصمیمات متخذ به‌موجب ماده حاضر را رعایت کنند.

چه از طرف نمایندگان و چه از طرف شورای نگهبان باید به دولت داده شود تا با موافقت طرف قرارداد، اصلاح و مجدداً به مجلس آورده شود.

۲- در مورد داوری که برای قراردادها به خاطر احتمال بروز اختلاف در مفاد مصادیق قراردادها ضروری است، لازم به توجه است که اکثریت دولت‌های طرف قراردادهای ما حاضر نیستند مورد اختلاف با قضاوت اسلامی یا منحصرأ با داوری مسلمانان حل شود. بنابراین در حال حاضر ما باید در انعقاد قرارداد خودداری کنیم، که قابل تحمل نیست و یا به داوری‌های غربی برای رفع اختلافات احتمالی رضایت دهیم. لطفأ با توجه به مطالب بالا و نظریه شریف حضرت امام امت مبنی بر لزوم داشتن روابط با دولت‌های دیگر، درباره قراردادها اظهار نظر فرمایند.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی رفسنجانی

شماره: ۲۹۸۲

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۲۳۸/۲۵۰ د. ه. مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۴ و پیرو نامه شماره ۲۷۹۰

مورخ ۶۳/۱۱/۱۶،

«با توجه به ضرورتی که در مورد قراردادهایی [که] مرقوم داشته‌اید و با توجه به اینکه مسئولین در عقد قراردادها مهم‌امکن ضوابط و مبانی اسلامی را رعایت می‌نمایند و مخصوصاً با توجه به نظر شریف حضرت امام «مدظله»، قرارداد موضوع نامه شماره ۹۲۴/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۶^(۱) مجلس شورای اسلامی از سوی فقهای شورای نگهبان نیز تأیید می‌شود.»

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۱. مراد، نامه ارسالی رئیس مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان در خصوص مصوبه راجع به موافقتنامه هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه جهت اعلام نظر می‌باشد. برای اطلاع از متن کامل نامه و مصوبه مزبور، رجوع کنید به: مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی دوره دوم (خرداد ۱۳۶۳ تا خرداد ۱۳۶۷)، تهران، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری، ۱۳۸۹، صص ۸۸-۸۵.

۴-۲- نظر شماره ۴۰۰ مورخ ۱۳۷۴/۵/۱۸ شورای نگهبان در خصوص استعلام رئیس مجلس شورای اسلامی نسبت به بررسی تصویب نامه هیئت وزیران از حیث انطباق با اصول ۱۲۵ و ۱۳۹ قانون اساسی:

شماره: ۹۲۲/هـ-ب

تاریخ: ۱۳۷۴/۳/۲۰

شورای محترم نگهبان

با ارسال دو تصویر از تصویب نامه شماره ۵۷۹۵ - ۷۳/م/ت ۳۱۱ هـ مورخ ۱۳۷۳/۸/۱۴ و پیوست شماره (۱) مربوط، نظر به اینکه علاوه از ماهیت توافق به عمل آمده اصولاً ذکر مکرر «موافقتنامه» و «مصالحه» در متن پیوست مزبور، انطباق مورد با اصل یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی و قسمت اخیر اصل یکصد و سی و نهم این قانون را تداعی و بالنتیجه در صورت انطباق با هر یک از دو اصل مزبور، مجرد تصویب هیئت وزیران کفایت نکرده بلکه تصویب مجلس شورای اسلامی را ایجاب می کند؛ لذا خواهشمند است نظر آن شورای محترم در انطباق یا عدم انطباق مورد به دو اصل فوق الذکر را اعلام فرمایید.

علی اکبر ناطق نوری

رئیس مجلس شورای اسلامی

شماره: ۴۰۰

تاریخ: ۱۳۷۴/۵/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۲۲ هـ- ب مورخ ۷۴/۳/۲۰ اشعار می دارد: موضوع در جلسه رسمی مورخ ۱۳۷۴/۵/۱۸ شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا بدین شرح اعلام می گردد:

موضوع سؤال مشمول اصول ۱۲۵ و ۱۳۹ قانون اساسی نمی باشد.

دبیر شورای نگهبان

احمد جنتی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

وازشورای محترم مکملان می خواهم و توصیه می کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
را ایفا و تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۳۱۴۵ - ۱۴۶۳
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir